

Μήνυμα της Προέδρου της Δημοκρατίας στα εγκαίνια της έκθεσης της Αγιορειτικής Εστίας «Εικαστικό ταξίδι στο Άγιον Όρος», Σάββατο 26 Οκτωβρίου 2024

Κύριε Δήμαρχε,

Είμαι ευτυχής που για μια ακόμη φορά επισκέπτομαι το κτίριο της Αγιορειτικής Εστίας, μια πνευματική, ιστορική και πολιτιστική κιβωτό της Ορθοδοξίας που διακονεί εδώ και είκοσι τέσσερα χρόνια, στο κέντρο της Θεσσαλονίκης, το έργο και τις δράσεις της Αθωνικής Πολιτείας.

Η έκθεση, που εγκαινιάζουμε ανήμερα της γιορτής του Πολιούχου Αγίου Δημητρίου και της επετείου της απελευθέρωσης της πόλης από τον οθωμανικό ζυγό, έχει κι αυτή, όπως και η σημερινή ημέρα, διπλό συμβολισμό και διττή νοηματοδότηση. Γιατί μπορεί ο τίτλος να μας προϊδεάζει για ένα εικαστικό ταξίδι στο Άγιο Όρος, μέσα από τη ματιά και το προσωπικό ύφος σημαντικών Ελλήνων ζωγράφων του 20ου αιώνα που αποτύπωσαν στον καμβά τους «Το περιβόλι της Παναγίας», ωστόσο πολύ γρήγορα ο επισκέπτης της έκθεσης αντιλαμβάνεται ότι η τέχνη τους δεν εξαντλείται στα διδάγματα της βυζαντινής ζωγραφικής, αλλά ενσωματώνει όλες τις κατακτήσεις του μοντερνισμού που έθρεψαν τα καλλιτεχνικά οράματα της περιώνυμης Γενιάς του '30. Οι ζωγράφοι, των οποίων τα έργα θαυμάζουμε εδώ, επικυρώνουν τα λόγια και τη σκέψη του πεζογράφου της Μητέρας Θεσσαλονίκης Νίκου Γαβριήλ Πεντζίκη: «δεν είναι δυνατόν να χαρούμε ή να βιώσουμε το μοντέρνο στην τέχνη αν δεν συνυπάρχει με παλαιότερες μορφές, όπως η βυζαντινή αγιογραφία». Και πράγματι, παρατηρούμε το αίτημα της ελληνικότητας να παντρεύεται στην τεχνική τους με τη νεωτερική δυτικοευρωπαϊκή ζωγραφική ή την αναζήτηση ενός άφθαρτου όσο και πρωτότυπου χώρου δημιουργίας, μακριά από τις στρεβλώσεις του ασταθούς και βίαιου μεσοπολέμου. Η επίμονη απαθανάτιση

των Αγιορείτικων Μονών και του παραδεισένιου τοπίου τους αυτή την ανάγκη πρωτίστως εξυπηρετεί.

Παράδοση και νεωτερικότητα αλληλεπιδρούν και συνυπάρχουν σε όλους τους καλλιτέχνες, σε όλους τους πίνακες: στις πυκνές συνθέσεις και τα γαιώδη χρώματα του Σπύρου Παπαλουκά, στις μοναδικές ξυλογραφίες του μαθητή του Πολύκλειτου Ρέγκου, στα εξπρεσιονιστικά τοπία του Νίκου Φωτάκι, στις έντονες χρωματικά αποτυπώσεις του Πάνου Παπανάκου, στις απόκοσμες εκφράσεις του Νίκου Σαχίνη, στη μουντή και γαιώδη χρωματική κλίμακα της Κλειώς Νάτση, στις πρωτότυπες ελληνοκεντρικές καταθέσεις του Λυκούργου Κογεβίνα, του Πάνου Βαλσαμάκη, του Ευθύμιου Παπαδημητρίου. Παρά τις διαφορές στο ύφος, τα υλικά, το βλέμμα, σε όλους ανεξαιρέτως διακρίνουμε την ίδια στενή, πνευματική σχέση με τον ιερό χώρο της Αθωνικής Πολιτείας, τον ίδιο σεβασμό.

Και καθώς περιηγούμαστε στην έκθεση, παρατηρώντας την πολύμορφη εικαστική έκφραση του δέους που γέννησε στους καλλιτέχνες η αθωνική αρμονία ανάμεσα στο θείο και το ανθρώπινο, το συμβολικό και το πραγματικό, είναι σαν να ξετυλίγεται μπροστά μας ένας ύμνος στην ιερή απλότητα του κάλλους και στο απροσπέλαστο «μυστήριο του Όρους που δεν το ταράζει κανείς», όπως τόσο χαρακτηριστικά έγραψε ο Φώτης Κόντογλου.

Θερμά συγχαρητήρια σε όλους τους συντελεστές.